

Мартиненко, В. О. Оптимізація еколого-економічних механізмів державного регулювання охороною навколишнього природного середовища [Текст] : у 2-х т. / В. О. Мартиненко // Державна стратегія управління місцевим та регіональним розвитком: форми, методи та актуальні проблеми реалізації : матеріали щорічної наук.-практ. конференції 24.11.2004р. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2004. –Т.1. - С. 247 – 249.

УДК 574:353

Мартиненко Володимир Олександрович
Харківський регіональний інститут
НАДУ при Президентіві України
аспірант каф. економічної політики
тел.: 772-21-34

Оптимізація еколого-економічних механізмів державного регулювання охороною навколишнього природного середовища

Соціально-економічний розвиток країни або регіону обов'язково супроводжується зростанням антропогенного впливу на навколишнє природне середовище, що в свою чергу порушує його здатність до самовідтворення. Із зростанням темпів економічного розвитку в регіонах і державі продовжується процес деградації довкілля, збідніння генетичного фонду, виснаження природно-ресурсного потенціалу і в кінцевому підсумку - погіршення якості життя.

Нажаль, у більшості своїй, така ситуація змодульована як недосконаліми чисельними законодавчими актами з охорони довкілля, положення яких інколи суперечать один одному, так і відсутністю адаптованих до ринкових умов нових важелів управління природокористуванням і природоохоронною діяльністю в регіонах.

Застосування традиційних механізмів державного регулювання процесами охорони довкілля свідчить про значне зниження їх ефективності, стримує природозберігаючу діяльність, застосування інноваційних екологоорієнтованих технологій тощо.

Найдієвішими в нинішніх економічних умовах, на думку автора, є еколого-економічні механізми управління охороною довкілля, головними складовими елементами яких мають бути: плата за спеціальне використання природних ресурсів, збір за забруднення навколишнього природного середовища, у тому числі за видами забруднення: за шумове, радіаційне, теплове, електромагнітне та ін., екологізація податків та регулювання цін на продукцію з урахуванням екологічної складової, екологічне страхування, підтримка становлення та розвитку місцевої екоіндустрії.

Плата за спеціальне використання природних ресурсів має здійснюватись за використання всіх без винятку природних ресурсів: земельних, водних, лісових, рекреаційних, надр, тваринного світу і т.д. та складатись з трьох видів платежів, а саме: за право використання природних ресурсів, на відновлення та охорону природних ресурсів, за понадлімітне використання природних ресурсів та погіршення їх якості.

Плата за понадлімітне використання природних ресурсів, погіршення їх якості та стану навколишнього природного середовища повинна здійснюватись у кратному розмірі (не менше 100) до плати за використання природних ресурсів і забруднення довкілля у межах ліміту та уточнюватись залежно від розмірів завданої навколишньому середовищу шкоди.

Екологізація податків повинна передбачати створення на місцевому рівні (в області, районі, місті) системи пільгового оподаткування екологічних видів продукції та послуг при одночасній компенсації втрат цих бюджетів шляхом підвищеного оподаткування екологічно та соціально небезпечних товарів [1].

З метою стимулювання переходу на виробництво та споживання екологічно

чистої продукції доцільно ввести місцевий податок на екологічно небезпечну продукцію, який буде відноситися на витрати виробництва та визначатиметься у відсотках до собівартості виготовлюваної продукції. До екологічних видів продукції та послуг має застосовуватись нульова ставка податку, до екологічно небезпечної продукції та послуг - підвищені ставки податку.

Регулювання цін на продукцію з урахуванням екологічної складової має передбачати введення до ціни продукції екологічної надбавки, диференційованої за видами продукції відповідно до рівня її екологічності. Величина екологічної надбавки не повинна перевищувати 3% від ціни продукції. Кошти, що надходять від запровадження екологічної надбавки до ціни продукції, мають розподілятися у співвідношенні 50% на 50% між підприємством та міським фондом охорони навколишнього середовища [2].

Доцільним є впровадження обов'язкового страхування екологічних ризиків проектів із залученням коштів страхових компаній та рекомендувати банкам при наданні кредитів під реалізацію інвестиційних проектів запровадити рейтинги ставок кредитів залежно від екологічного ризику проектів.

Практичне запровадження запропонованого еколого-економічного інструментарію, який спирається на міжнародно визнані правові норми та екологічні стандарти, має сприяти виникненню економічної зацікавленості в суб'єктів господарювання щодо впровадження природоохоронних та природовідновлювальних заходів, а також врахування фактору ресурсозбереження на діючих виробництвах та при будівництві нових виробництв.

Література

1. Програма охорони навколишнього середовища м.Суми на 2002 – 2005 роки /Академія підприємництва і менеджменту України, Сумське регіональне відділення.

– Суми: ВТД “Університетська книга”, 2002. – 94с.

2. Методы решения экологических проблем / Под ред. Л.Г. Мельника. - Сумы: НТД "Университетская книга", 2001. - 462 с.